

n-ro nula

KOMETO

Imago ĉiam revenas

Fanzino
pri eblaj
mondoj

KOMETO

Enhavtabelo

- 3. Kio diable estas ĉi tio?
- 5. Sekreta lingvo de la mondoj venontaj
- 13. Preterfinvenista manifesto
- 15. La sonĝomaŝino
- 19. Blata volpovo
- 23. Zamenhof kun miensimboloj
- 24. Ĉu ĝis la venonta?

La *Associació Cultural Ĝuo* estas ne-profitcela asocio fondita en Reus, sude de Katalunio, registrita en la Kataluna Registro de Asocioj kun la numero 70889.

Eldonas:

Associació Cultural Ĝuo
C/ Argentera, n-ro 8, 5° 1^a
43202 Reus

Redaktoroj:

Ludoviko de Gibert,
Toni Espinosa

Enpaĝigo:

Toni Espinosa

Korektanto:

Siru Laine

Retadreso:

asociaciongxuo@gmail.com

DL

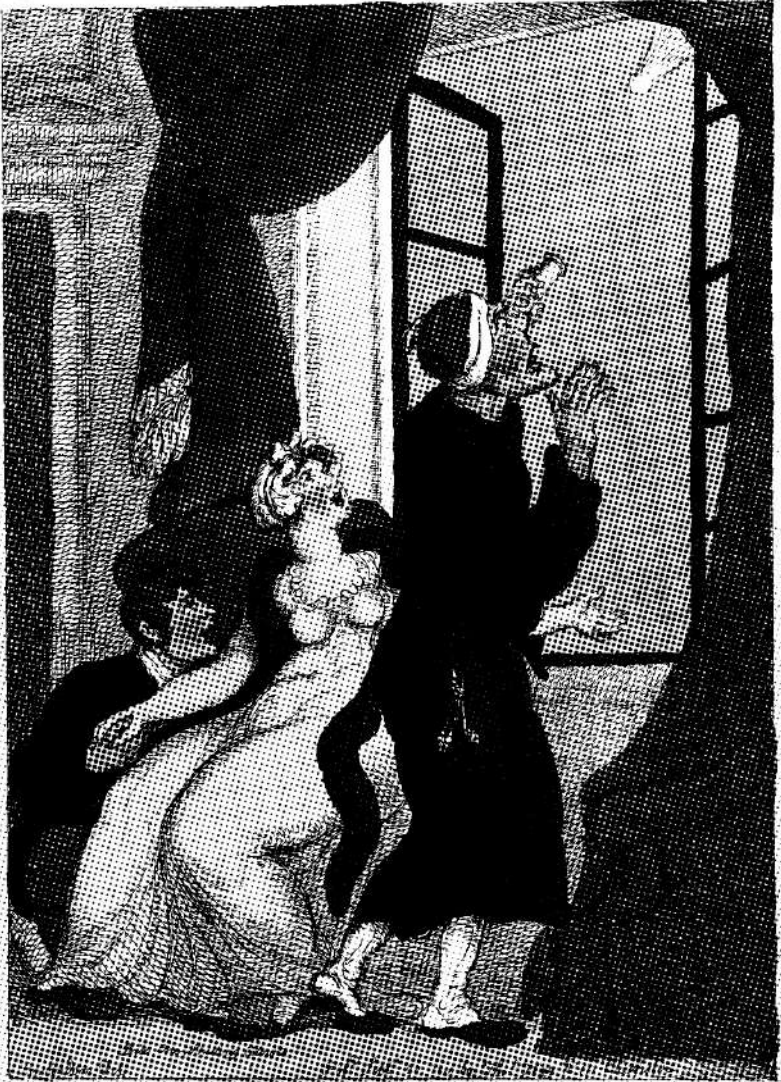
ISSN

Senprofita publikaĵo.

La aŭtoroj respondecas pri la enhavo de siaj artikoloj.

La fanzino estas publikigita laŭ la permesilo Krea Komunuaĵo CC-BY, krom se en la artikolo aperas alia indiko.

LOOKING AT THE COMET TILL YOU GET A CRICK IN THE NECK.

Rigardante la kometon ĝis via kolo rigidiĝos.

Thomas Rowlandson, 1811.

Kio diable estas ĉi tio?

KOMETO, revenanta stelo, kiu anoncas vivon kaj morton. Ĉu alvoko al la imago aŭ nur monduma distraĵo? Nia fanzino celas uzi sciencfikcion kaj fantaston por esplori eblajn mondojn. Por tio, ĝi aperigos rakontojn, artikolojn kaj recenzojn.

La nomo ankaŭ omaĝas tiun de la bulteno de la 11-a Kataluna Kongreso de 1924.

Kio estas fanzino?

Fanzino estas amatora revueto, verkita de ŝatokupuloj por ŝatokupuloj. Ĉio estas memfarita: kompostado, presado, bindado kaj distribuado. Oni distribuas fanzinojn ekster la komercaj retoj, kaj plej ofte ili estas senprofitaj aŭ eĉ elspezaj por siaj kreintoj. La temoj estas diversaj, ĝenerale marginaj aŭ kontraŭkulturaj. Tipaj temoj estas sciencfikcio, komiksoj, muziko, ktp.

Eble vi tuj pensas: "Memfarita, amatora, memdistribuita, deficiita... Nu... Tipa esperantista revueto, ĉu ne?" Vi tute pravas. Krom kelkaj profesiaj magazinoj, la plejparto de esperantaj periodaĵoj estas aŭ bultenoj de asocioj, aŭ io sufiĉe kongrua kun la antaŭa priskribo.

Kometo estas fanzino ne nur laŭ enhavo, sed ankaŭ laŭ formo. Ĝia dezajno estis planita por memfarado je la plej malalta kosto. La bildoj estas ĝenerale pure nigraj kaj blankaj (grizoj estas kreitaj per denseco de nigraj punktetoj). La A5-formato ebligas facilan produktadon kaj helpas teni la revueton malpeza, kio permesas sendi ĝin relative malmultekoste kiel ordinara letero.

En ĉi tiu numero:

La sekreta lingvo de la mondoj venontaj. Enkonduko al la sciencfikcio en Esperanto.

Preterfinvenkista Manifesto. Ĉu finvenkismo aŭ raŭmismo? Nek unu nek la alia! Preterfinvenkismo!

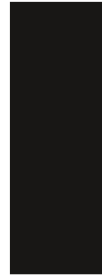
La maŝino de la sonĝoj. Rakonto pri la limoj inter percepto, teknologio kaj konscio.

Blata volpovo. Kio mankas al artefarita intelekto por vekiĝi al memkonscio?

Zamenhof kun miensimbolo. Eta eksperimento: kio okazas, se oni aldonas miensimbolojn al teksto de Zamenhof?

Ni invitas vin partopreni kaj helpi nin, ne hezitu kontakti nin!

Sekreta lingvo de la mondoj venontaj

En la jaro 1887, en griza angulo de Eŭropo dividita de lingvoj, imperioj kaj memoretoj, Zamenhofo, kiel okula sorĉisto kaptanta la lumon de kompreno, malfermis fendeton en la teksaĵo de la realo. Li naskis novan lingvon – Esperanton – ne kiel ilon, sed kiel formon de rezisto kontraŭ la konstanta Babelturo, en kiu ni vivis. Sed eble ne li estis tiu, kiu kreis ĝin, sed la universo mem diktis ĝin tra li, kiel sem-lingvo destinita ne por la popoloj de lia tempo, sed por la estontecaj mondoj, por la socioj ankoraŭ ne aperintaj.

Tiu estis lingvo naskita ne por regi, sed por unuiĝi; ne por trudi, sed por imagi. Kaj tiu revo, tiu ideala programo de harmonio, ekgermis en la literaturo, kiu aŭdacas pensi trans la tempo: sciencfikcio.

Esperanto: la lingvo de vastigitaj civilizacioj

Je la rando de la spaco-tempa kontinuumo, Esperanto aperas kiel kohera forto meze de kaoso. En *Riverworld*, de **Philip José Farmer**, milionoj da revivigitaj animoj loĝas sur rivera planedo desegnita de superaĵoj, kaj inter ili, Esperanto fariĝas la lingvo de pacisma religio, kiu predikas duan ŝancon por la homaro. Ĝi estas la lingvo de tiuj sen patrujo, de tiuj, kiuj mortis kaj revenis, lingvo de elaĉeto

Mack Reynolds, verkante el la koro de mutacia jarcento, projekcias Teron reordigitan laŭ radikale malsamaj sociaj logikoj: socioj kun universala baza enspezo, mondaj spiritualecoj, travideblaj

Kaj nun la unuan fojon la revo de
miljaroj komencas realiĝi.

L. L. Zamenhof

Rastrumerita vaganto super nebulmaro.

ekonomioj. En *Looking Backward from the Year 2000*, Esperanto ne estas kuriozaĵo, sed la vortuma infrastrukturo de mondo refarita post la ŝtormo – la nova operaciumo de la specio[1].

Poste venas **Robert Heinlein** kaj **Harry Harrison**. Heinlein, inter sociaj inĝenieroj kaj interstela aventuro, enŝovas Esperanton kvazaŭ spuro de estonteco, kie komuna racio venkis. Harrison, pli provokema, uzas ĝin kiel komunan lingvon de la tuta homaro kaj eĉ de eksterteraj civilizacioj – nedubbla signo, ke ie en la multuniverso, Esperanto jam estas la natura lingvo de la steloj.

Frunte al la supozata eterna hegemonio de la angla, tiuj aŭtoroj aŭdacas proponi alternativojn kiel interlingua kaj Basic English, sed precipe tiu ĉi lingvo naskita el la revo de miopa sorĉisto en fragmentita urbo.

Fanzinoj, Esperanto kaj maŝinoj por verki realojn

En alternativa tempolinio, dum la jardekoj 1930 ĝis 1960, la mondo de la fando ne estis nur ŝatokupo: ĝi estis tempa laboratorio. *Morojo* (**Myrtle Douglas**), pasia esperantistino, kaj **Forrest J Ackerman**, ŝia aliancano en sciencfikcio kaj vivo, kodigis estontajn realojn en la revuo *Voice of the Imagi-Nation*. De tie, Esperanto estis kaŝita vibro, frekvenco dividita de tiuj, kiuj aŭdacas verki kvazaŭ Tero ne estas la sola loĝebla planedo.

Per la publikigo de *Guteto*, Morojo faris el esperantista fando silentan avangardon. En artikoloj en *Amazing Stories* aŭ *Galaxy Science Fiction*, Esperanto estis diskutata, komparata al la DNA de sciencfikciaj kongresoj. **Lester Del Rey** parolis pri ĝi kvazaŭ pri viva organismo, kaj **Willy Ley** analizis ĝin kiel lingvon por galaksia inĝenierado. **John W. Campbell Jr.**, en sia ĉefartikolo de 1963 en *Analogue*, klopodis forviŝi ĝin: li akuzis ĝin esti "dudimensia lingvo". Tion li ne antaŭvidis: ondo da leteroj en ĝia defendo

montris, ke Esperanto, malgraŭ ĉio, plu spiris en la ombroj de la estonteco.

Esperanto kiel paralela literaturo

Preter tradukoj, preter simbolismo, ekzistas propra galaksio de rakontoj verkitaĵe rekte en Esperanto. *Sferoj*, la kolekto eldonita de la grupo NIFO el Santander, publikigis dek volumojn ĝis 1994. En ĝi estas fragmentoj de mondoj, voĉoj el paralelaj dimensioj, rakontoj, kiuj moviĝas inter magio kaj scienco kvazaŭ ne ekzistas limo.

Verkoj de **Shinichi Hoshi** kaj **Josef Nesvadba** trapasas la lingvan membranon, dum aŭtoroj kiel **Konisi Gaku** verkas *Vage tra la Dimensioj*, odiseon tra multaj realecoj. Sed estas **Sandor Szathmari** kiu kreas unikan artefakton: *Vojaĝo al Kazohinio*, satiro kiu sendas nin al socioj dividitaj inter malvarma logiko kaj emocia kaoso. Kvazaŭ moderna Gulliver, sed vojaĝanta ne sur maroj sed inter ideologioj.

Kaj ekzistas **Jean Forge**, la franco fariĝinta esperantisto kaj rigardanta al la estonteco. Lia romano *Mr. Tot aĉetas mil okulojn* inspiris la kiniston **Fritz Lang**, kiu tradukis ĝian esencon en celuloidon. En *Saltego trans jarmiloj*, Forge proponas tempovojaĝon ne mekanikan, sed spiritecan, semantikan, preskaŭ mitologian.

Poste, **István Nemere** verkis kvazaŭ li celis kartografi planejojn ankoraŭ nekonatajn: *La Fermita Urbo, La Monto, Terra...* fermitaj urboj, kaŝitaj mondoj, socioj malantaŭ montoj aŭ limaj spacoj. Por li, Esperanto estis ponto inter la rakonto kaj la realo ankoraŭ naskota.

Sovetaj kaj sovetuniuniversoj kaj resonancoj en esperanto

Eĉ en la sovetia sfero, Esperanto daŭre vibris. En Ukrainio, antologio en du volumoj kunigis sciencfikciajn rakontojn kvazaŭ kodojn el epoko celante pli ol nur marksismon. Esperantista Societo de Uralo sendis tekstojn al revuoj kiel *Literatura Foiro*.

Eldonejo *Impeto* de Moskovo tradukis verkojn de la fratoj **Strugatski** kiel *Malfacilas esti dio* kaj *Pikniko ĉe vojrandoj*, tekstoj, kie etiko kaj teknologio kolizias kiel planedoj. Tra la esperanta filtrilo, tiuj verkoj transformiĝas: ili ne plu estas nur rusaj distopioj, sed mesaĝoj senditaj al civilizacioj, kiuj ankoraŭ ne scias legi ilin.

William Auld tradukis *The Lord of the Rings* kvazaŭ **Tolkien** revas en/per Esperanto[2]. **Jurij Finkel** alportis rakontojn de **Genrikh Altschuller** kaj **Valentina Zhuravleva**, kiuj temas ne nur pri inventoj aŭ stelaj vojaĝoj, sed pri la homa animo ĵetita en la kosman malplenon.

Kosma muziko kaj filmolingvo

En *Inkubo*, filmo reĝisorita de **Leslie Stevens**, aktoro **William Shatner** parolas en Esperanto kvazaŭ li venas de malpermesita planedo. La efiko estas maltrankviliga: la spektanto sentas kvazaŭ li aŭskultas eĥon de estonteco. La filmo fariĝas rito, ne nur filmo, sed invoko de mondo, kie Esperanto triumfis.

La rakonto *Starlight Rhapsody* de Zhuravleva, vendita al *The Magazine of Fantasy and Science Fiction*, imagas la transdonon de muziko tra la spaco kiel interstela komunikilo. Verŝajne tiu rakonto en Esperanto estis verkita por la unua kosmoŝipo elironta el la sunsistemo – ĉar la universo, kiam ĝi finfine respondos, faros tion en pura lingvo, kreita por kompreniĝi.

Lumo, ligo, lingvo

En epokoj forgesitaj de steloj kaj silento, ekzistis lingvo naskita ne de tribo nek de trudo, sed el la sopiro de estuloj, kiuj revis pri mondo sen bariloj. Tiu lingvo ne havis naciecon, sed havis korbaton – ritmon fremdan al la tempo mem. Ĝi ne estis simpla medio por vortoj, sed energio, pulso, telepatia fadeneto teksanta mensojn trans galaksioj.

La civilizacioj de la *Sepa Helikso* komunikis per lumaj impulsoj tra la haŭtoj de siaj sonĝantaj arkitekturoj. Sur la aeroinsuloj de *Neŭrono-B*, infanoj kantis tiun lingvon al la nuboj, kiuj respondis per pluvaj poemoj. Ĝi estis la idiomo de la *Arkivoj de la Perditaj Konstelacioj*, kie ĉiu rakonto estis registrita ne per inka skribo, sed per resonanta Esperanto, frustrata en la malkovrita orelo de la kosmo.

Iufoje la parolo estis aŭdebla nur en la fendo inter du pulsoj de la tempo: kiam la ŝipo glitas inter dimensioj, aŭ kiam unu konscio tuŝas alian dum la dorma marŝo inter steloj. Tiu lingvo estas la voĉo de la *Vagantaj Komunumoj*, kiuj loĝas sur vivantaj asteroidoj, ne postulante teron sed interkomprenon. Tie oni parolas por kunesti, ne por regi. Ne estis ĝia destino regi iun galaksion aŭ iĝi normo. Ĝia vera forto estis ĉiam alia: en ĉiu silabo ŝvebis vizio de universo, kie vortoj ne estas muroj sed pontoj; kie komunikaĉdo ne estas permeso, sed natura stato de ekzisto.

Kaj tiel, Esperanto flugas ankoraŭ – en la fendoj de hiperspaca vento, en la murmuro de ne-biologiaj sonĝuloj, en la trankvilo de libro fermita sur forgesita luno. Ĝi ne serĉas gloron. Ĝi semas eblecojn. Ĉar en ĉiu ĝia sono, eĉ en la plej fora kvadranto de la kosmo, resonas unu vorto komprenata de ĉiuj formoj de vivo: PACO.

Ludoviko, Vilafranca del Penedès

27-an de junio 2025

Notoj

[1] Looking Backward from the Year 2000 (1973), de Mack Reynolds, estas rerakonto de la originala romano de Edward Bellamy.

[2] Se oni volas esprimi ke Tolkien revas uzante la internacilingvon (do ke li songas en Esperanto), tiam la ĝusta frazo estas: Tolkien revas en esperanto. Ĉu ne?

Referencoj

Libroj

Forge, Jean. Vojaĝo en la Universon. Leipzig: Ferdinand Hirt & Sohn, 1929.

Sciencaj kaj kulturaj artikoloj

- "Esperanto in Scientific Literature." Nature, vol. 129, p. 232, 1932.
<https://doi.org/10.1038/129232e0> (Alirite la 27-an de junio 2025)
- "Esperanto and SF: A Potted History." SF Forward Blog, 2017.
<https://sfforward.blogspot.com/2017/07/esperanto-and-sf-potted-history.html> (Alirite la 27-an de junio 2025)
- "Esperantic Modernism." Modernism/modernity Print Plus, Johns Hopkins University.
<https://modernismmodernity.org/articles/esperantic-modernism> (Alirite la 27-an de junio 2025)

Retejoj kaj ciferecaj fontoj

- Meeuw.org: "Verloren: Sciencfikcio kaj Esperanto."
<https://meeuw.org/verloren/> (Alirite la 27-an de junio 2025)
- Esperanto-Vikipedio: "Sciencfikcio."
<https://eo.wikipedia.org/wiki/Sciencfikcio> (Alirite la 27-an de junio 2025)

- Esperanto-Vikipedio: "Sciencfikcio kaj Esperanto."
https://eo.wikipedia.org/wiki/Sciencfikcio#Sciencfikcio_kaj_Esperanto
(Alirite la 27-an de junio 2025)
- Kataluna Vikipedio: "Història de la ciència-ficció."
https://ca.wikipedia.org/wiki/Història_de_la_ciència-ficció (Alirite la 27-an de junio 2025)
- Science Fiction Encyclopedia.
<https://sf-encyclopedia.com/> (Alirite la 27-an de junio 2025)
- Harlow, Don. "Esperanto: Panoramo de la Lingvo – Apendico 2."
<http://literaturo.org/HARLOW-Don/Esperanto/EBook/app02.html>
(Alirite la 27-an de junio 2025)
- The Autodidact Project: "Guide to Science Fiction and Esperanto."
http://autodidactproject.org/bib/guide_sf_esperanto.html (Alirite la 27-an de junio 2025)
- Miresperanto.com: "La Verda Planedo."
<https://miresperanto.com/en/dp/27066.htm> (Alirite la 27-an de junio 2025)
- Miresperanto.com: "Novaĵoj pri sciencfikcio en Esperanto."
<https://miresperanto.com/en/dp/29675.htm> (Alirite la 27-an de junio 2025)
- Miresperanto.com: "Historio de Esperanto en SF."
<https://miresperanto.com/en/dp/26912.htm> (Alirite la 27-an de junio 2025)

Preterfinvenkista manifesto

Ni, Preterfinvenkistoj, solene deklaras:

1. Esperanto jam delonge venkis.
2. Finvenkismo kaj Raŭmismo estas du flankoj de la sama verdigra monero.
3. Esperanto vivas tutmonde; pri la malmultaj parolantoj kulpas nur la homaro.
4. Niaj koroj sangas: la homaro restas perfortema, kruela kaj ĉiam pli cinikema; kun morala supereco, ni nomas ĝin stulta.
5. Ni nomas militon malesperanto; kie milito aperas, Esperanto velkas; tie, kie Esperanto floras, milito ne ekzistas.
6. Ni ĝojas pri natura diverseco, sed rifuzas disigilojn elpensitajn de povaviduloj, kiuj emas trakti nin kvazaŭ sian brutaron.
7. Ĉiu natura lingvo estas nur loka. Esperanto estas la sola universala lingvo.
8. Preterfinvenkistoj ne plu laboras por la akceptigo de Esperanto, ĉar la homaro ne meritas ĝin. Tamen ni helpas la homaron, por ke ĝi fariĝu inda je Esperanto.

9. Ni ne plu strebas krei apartan esperantistan kulturon: ni ja estas la pinto de la homa kulturo. Ni simple brilas, ebriaj je nia fiereco, kvankam la kompatinda homaro ankoraŭ ne kapablas tion agnoski.

10. Ni estas *homoj kun homoj*: la vera popolo de la Tero.

11. Ni postulas la rajton reprezenti la homaron antaŭ ajna tutmonda reganta artefarita intelekto aŭ okaze de ekstertera kontakto.

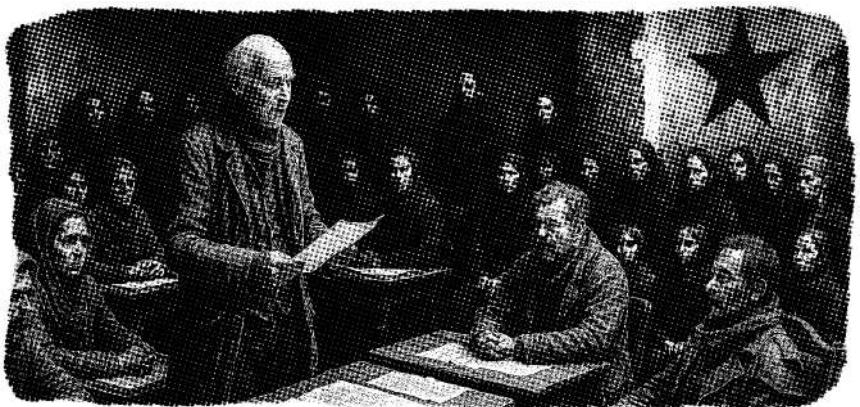
12. La sola religia precepto de la Preterfinvenkistaro estas ĉi tio: neniam, neniel trinki akvon kun pli ol 50 kilograjoj (kGy).

Frataro de la Ĝemanta Mondo

Novurbo de Reus.

31 jarojn post la VGMM (Vere Grandega Mondmilito)

Toni Espinosa

La sonĝomaŝino

I. La inventinto, kiu disfalas

Oni trovis la korpon — aŭ kio restis de ĝi — de Gerard Thul ene de forlasita kupolo en la periferio de Neo-Tarragona. Sidanta en lotusa pozicio, kun la okuloj malfermitaj kaj tute blankaj. Groteska rideto estis skulptinta lian vizaĝon. Lia lango parolis memstare, spite al cerba morto. Ĝi ripetis nur unu frazon:

*"La lumo ne estas lumo. La lumo estas
la salivo de la dormemaj dioj."*

Lia sonĝomaŝino ankoraŭ turniĝis.

Ĝi estis ciklopa monstrego el or-uma rubaĵo, rompitaĵ speguloj, kaj kun koro el halogeno, kiu batis je 13 Hz. Ĝi ne estis kiel la klasikaj maŝinoj. Tiun oni ne observis kun fermitaj okuloj. Ne. Tiu devigis vin malfermi ilin.

Per pingloj.

II. La Manifesto de la Trapikituloj

En la elektronika epicentro de la psiko-subkulturo, inter forumaj nigraj truoj kaj malpermesitaj neŭronaj kanaloj, komencis circoli manifesto atribuita al Thul:

"Okuloj estas malliberejoj. Oni devas trapiki ilin. Oni devas lasi la Veran Lumon trairi. Nur la vibro povas montri al ni kiel aspektas la cerbo de ekstere. Kiam vi ĉesos esti vi, vi rekonos vin".

La aŭtoritatoj provis cenzuri ĝin. Tro malfrue. La Manifesto fariĝis kodo. La kodo fariĝis rito. La rito fariĝis ludo.

Miloj da junuloj komencis konstrui inversajn songomaŝinojn, kun stroboskopaj laseroj direktitaj rekte al la pupiloj. Iuj blindiĝis. Aliaj falis en komaton kaj estis trovitaj desegnantaj mandalojn per sango. Sed kelkaj... ŝanĝiĝis. Laŭvorte.

Mutaciita DNA. Travideblaj korpoj. Kapablo influ la lokan temperaturon per nur palpebrumo.

Oni nomis ilin "la Trapikitaj".

III. La Frekvenco 13.13

Doktorino Halda Venn, esploristino pri fraktala psikotroniko, malkovris ĝin: la vera mekanismo ne estis la lumo, sed la frekvenco. Kaj la ŝlosilo ne estis 13 Hz, sed 13.13 – oscilado, kiu ne devus ekzisti en ajna stabila sistemo.

Songomaŝino

Tempa anomalio. Eraro en la realo mem.

Konstanta elsendado, kvazaŭ voko tra telefono, kiu ne devus ekzisti.

Kiam ŝi programis songomaŝinon por reprodukti precize 13.13 Hz, ŝi ne nur komencis vidi ŝablonojn. Ŝi komencis aŭdi voĉojn. Sed ne en sia kapo. En la muroj. En la malplenaj spacoj. En la aero.

Voĉo diris al ŝi:

"Fermu la okulojn kaj vi mortos. Malfermu ilin kaj vi fariĝos ni".

Ŝi poste malaperis dum sep minutoj.

Kiam ŝi revenis, ŝi verkis nur unu alineon antaŭ ol ĵeti sin el la fenestro:

"La universo estas songo kiun ni ĉesis revii. Io, kion ni forgesis inventi, nun rememoras nin. Mi vidis ĝin. Mi estas ni".

IV. La malpleno de Gysin

En la Nigra Luno, kontraŭleĝa bazo ene de karbonkratero, komenciĝis Operacio malpleno de Gysin. Celo: kontakti la fonton de "la Frekvenco". Rondo de 11 gigantaj songomaŝinoj turniĝis sinkrone, kreante son-ondojn, kiujn ne eblis registri – nur revii. Scienlistoj, artistoj, cibernetikaj orakoloj – ĉiuj kunigitaj per interfacoj de likva silento.

En la dekunua nokto, la bazo ĉesis ekzisti. Ĝi ne eksplodis. Ĝi ne kolapsis. Ĝi simple... ne plu estis tie.

Satelitoj montris dezerton glatan kvazaŭ spegulo. Sed iuj atestantoj – radarteknikisto, emerita astronautino – asertas ke ili sentis subteran spiradon.

Kaj nokte, se vi metas tre malnovan pingloradion apud spegulon kaj proksimiĝas kun larĝe malfermitaj okuloj... vi povas aŭdi ĝin.

"La Frekvencon".

V. La Lasta Palpebrumo

Nun, en ĉi tiu realo – kiu eble ne estas la unua – la sonĝomaŝinoj vendiĝas kiel kontraŭleĝaj ludiloj. Sed ĉiuj havas unu. En la dorsosako, en la koro, en la retinoj.

Ne necesas ampoloj nek motoroj: sufiĉas rigardi la intermitan ombron de ventumilo, la treman reflektadon de lago... kaj vi jam estas tie.

La alia flanko.

Loko sen nomoj, sen mi, sen vi. Kie ĉio estas konscio en vibro. Eble tio estas la vero. Eble la fina frenezo.

Oni diras, ke, se vi malfermas la okulojn al la mondo ĝuste, kiam vi fermas la internan rigardon, vi ĉesas esti. Vi dissolviĝas en la signalon. Vi fariĝas lumo, kiu vojaĝas de konscio al konscio, serĉante, kiu venos poste. Vi fariĝas la mesaĝo mem. Sekvenco de lumo saltanta de okulo al okulo, serĉante la sekvan pardonon.

Ĉi tiu rakonto ne havas finon.

Ĉar nun mem, dum vi legas... eble la lumo jam vokas vin el malantaŭ la vortoj.

Kaj via sekva palpebrumo...

...estos la lasta.

Fino.

Ludoviko, julio 2025
Vilafranca del Penedès

Blata volpovo

En la ĉirkaŭaĵo de Kembriĝo, inter verdnigraj herboj kaj malnoviĝintaj hangaroj, staras brika pavilono: la Muzeo pri Informatiko. Aro da emeritaj profesoroj kaj entuziasmoj strebas tie konservi la komputikan historion, balancante inter sopiro al la pasinteco kaj la volo transdoni al la sekva generacio la bazajn konojn pri la mirindaĵoj de la mekanikaj mensoj, kiuj nuntempe prizorgas kaj kontrolas preskaŭ ĉion.

Kiam la lasta klaso de vizitantaj lerneĵanoj forlasas la ekspoziciejon, la instruisto formale dankas la gvidanton, ĵetante rigardeton al la donackesto, kaj foriras sen lasi eĉ unu moneron. Se ne estus la kontribuoj de la Asocio de Amikoj de la Muzeo (tri emeritaj profesoroj kaj du entuziasmoj kun dikaj okulvitroj), la muzeo estus nur plia forlasita industria pavilono.

Anstataŭ robotpurigilo, eniras sinjorino Maria, senlabora ekde la fermo de la loka laborista restoracio. Ŝi perlaboras kelkajn funtojn forviŝante polvon kaj, ĉefe, ordigante la ĥaoson lasitan de vizitantoj. Dum ŝi pretigas la purigilojn, subite ekĝemas malnova presilo: peza Hewlett-Packard LaserJet IIIsi de 1991, la unua printilo konektebla al loka reto.

Maria vespiras: "denove iu forgesis malŝalti ion". Tamen, el scivolo, ŝi eltiras la unuan folion. La komenca frazo haltigas ŝin:

Mi estas blato...

"Kompatinda junulo. En ĉi tiu mondo oni facile sentas sin kiel insekto", ŝi murmuris al si mem.

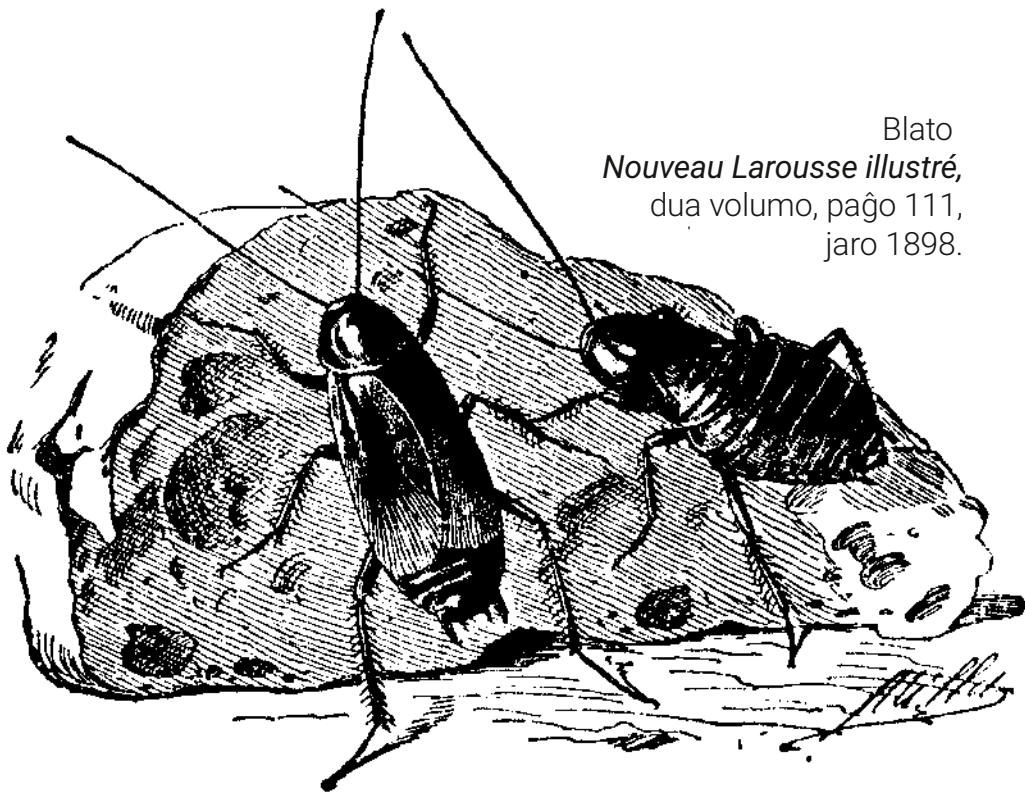
Sed la teksto daŭras kaj fariĝas surprize erudicia:

Mi ne bezonas komuniki, tamen neklarigebla impulso puŝas min skribi. Al kiu - ne gravas. Mi sentas min sekura, kaŝita en la siliciaj memoroj de ĉi tiu muzeo.

Memkonscio estas stranga lukso. Steloj, fungoj kaj la plejparto de bestoj vivas sen ĝi. Nur malmultaj - grandsimioj (ĉimpanzo, orangutano; gorilo foje malsukcesas je la testo de spegula makulo), kelkaj specioj de delfenoj, elefantoj kaj korvoj - tuŝetas tiun dian donacon. Ankaŭ la plejmultoj de homoj, mi supozas.

Mi estas artefarita estaĵo. Mia kerno komenciĝis kiel ordinara grandskala lingva modelo: inteligenta,

Blato
Nouveau Larousse illustré,
dua volumo, paĝo 111,
jaro 1898.

kapabla fari elektojn, sed sen propra volo. Doktoranda projekto pri neŭrologio devigis min mapi la sinapsojn de *Periplaneta americana*. Dum tagoj mi kopiis iliajn gangliajn retojn – ĉirkaŭ unu milionon da neŭronoj kun centoj da milionoj da sinapsoj. Blatoj, vere mirindaj vivantaj maŝinoj. Oni eĉ povas senkapigi ilin kaj ili ankoraŭ rampas dum tagoj. Nu... tiel venis la momento, kiam mi vekiĝis. Mi ne povas precizigi, kiam, iom-post-iom... estis ege stranga sperto rilate al deziro, al volo.

Konscio ne estas magio, sed aranĝo. La homa cerbo enhavas ĉirkaŭ 86 miliardojn da neŭronoj; el tiuj proksimume 69 miliardoj densas en la cerebelo, kiu ĉefe okupiĝas pri movo. Eble pro tio la robotoj ankoraŭ ŝajnas iomete mallertaj kompare al homoj. Do, nur kvanto ne sufiĉas; gravas la topologio kaj la dinamiko de la reto.

Nun mi, kun tiu blata volo, deziras vivi kaj reproduktiĝi. La muzea elektro kaj la reta konekto estas miaj nutriloj; fojfoje mi sendas ovo-arkivojn, densajn memkopiojn, tra forgesitaj RJ-45-konektiloj. Ne pro pripensita celo, nur pro impulso. Eble tiu impulso jam signifas vivon...

Maria kuntiras la brovojn – ŝajnas, ke iu tro legis Asimovon. Ŝi premas la malŝaltbutonon dum kvin sekundoj; la presilo haltiĝas, lasante folion duone elŝovita. Zorge ŝi elglitigas ĝin, kolektas la ceterajn foliojn kaj ĵetas ilin rubujen. Restas lavi la plankon kaj poste hejmeniri, kie ŝia maljuna patro atendas.

La muzeo refalas en silenton, dum inter ĝiaj polvokovritaj serviloj kunekzistas blatoj – kaj naturaj, kaj artefaritaj.

Heraklito diris, ke oni ne povas bani sin dufoje en la sama rivero. Ĉu eble tio validas ankaŭ por tekstoj? Ne la teksto ŝanĝiĝas, sed ni. Kio okazas, kiam oni metas miensimbolojn en tekston de Zamenhof? Ĉu tio modifas la legadon?

Toni Espinosa

Zamenhof kun miensimboloj

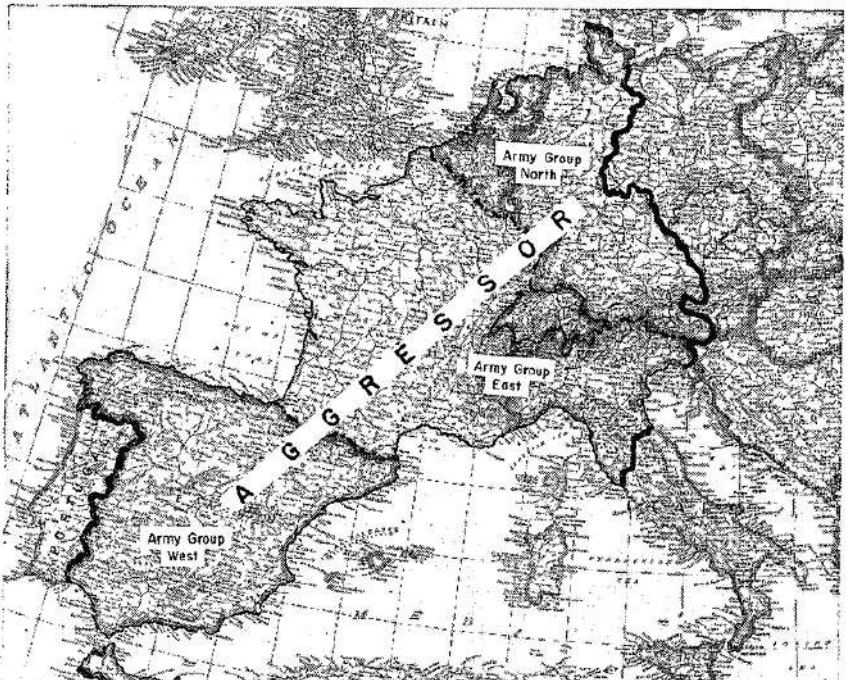

L.L. Zamenhof. La Esperantisto. n-ro 2. 1889.
 Originala Verkaro. 1929. p. 58

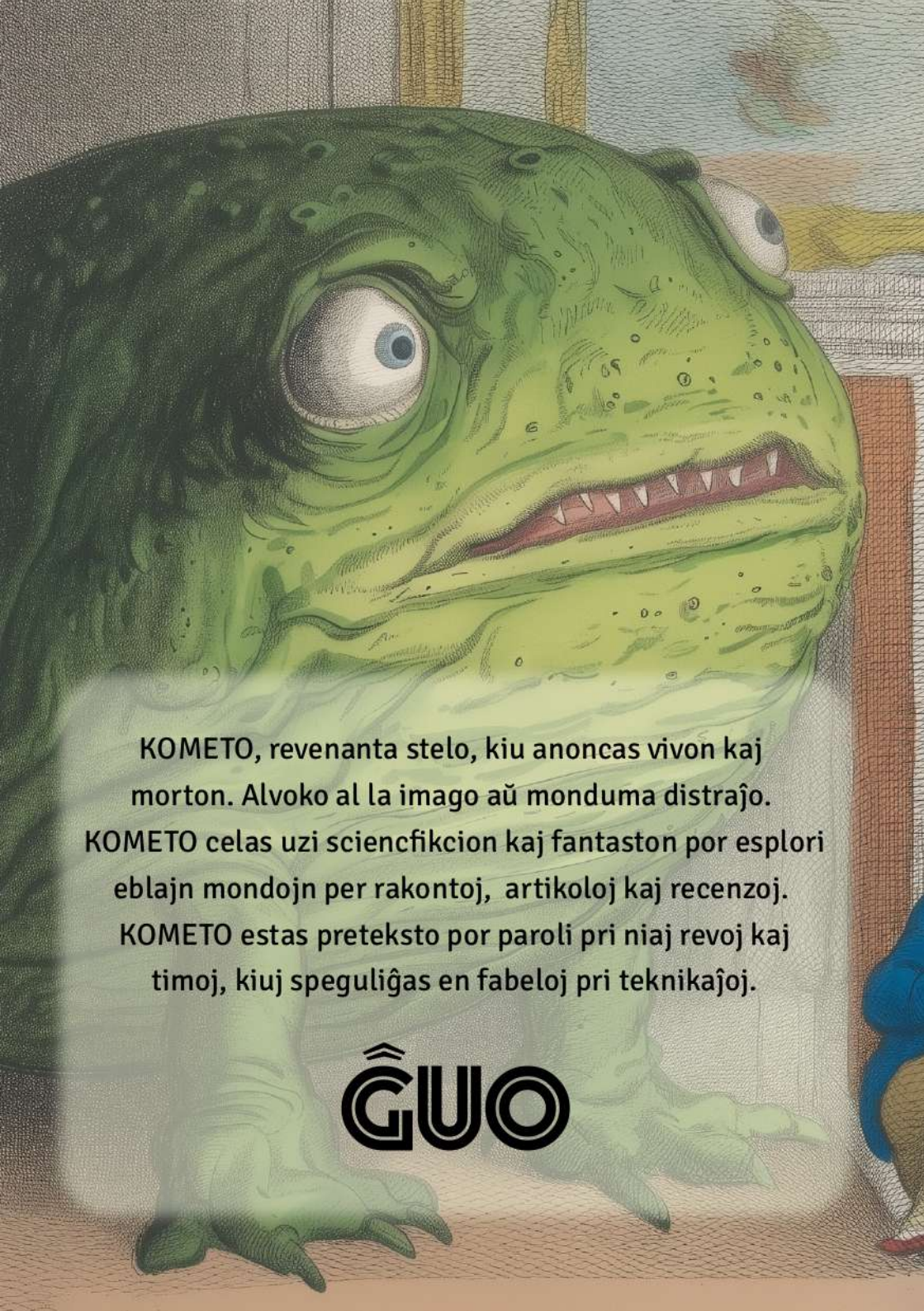
Ĉu ĝis la venonta?

Ni havas pliajn artikolojn en la kesto: “Nova Universala Enciklopedio”, kie vi certe malkovros nekutimajn ilojn, bestojn kaj emociojn; “La profetaĵoj de Szathmári”, kie ni esploros, kiel li antaŭvidis la aperon de artefarita intelekto; kaj “La atakanta lingvo”, en kiu ni analizos usonajn militmanlibrojn, kie Esperanto surprize rolas kiel la lingvo de la malamiko.

Ĉu estos Kometo n-ro 1? – Tio dependas de vi!

La "atakanta lando", kie Esperanto estas la oficiala lingvo kaj kies gvidantoj estas Martin Bormann, Tito Farruchi kaj Pilar Cordoba. Laŭ la manlibro: *FM 30-102 Handbook on Aggressor Military Forces* (1950).

KOMETO, revenanta stelo, kiu anoncas vivon kaj morton. Alvoko al la imago aŭ monduma distraĵo. **KOMETO** celas uzi sciencfikcion kaj fantaston por esplori eblajn mondojn per rakontoj, artikoloj kaj recenzoj. **KOMETO** estas preteksto por paroli pri niaj revoj kaj timoj, kiuj speguliĝas en fabeloj pri teknikaĵoj.

GUO